

СЕКЦІЯ 5. ПРОФЕСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-275-6-15>

Гоян В. В.,

*доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
завідувач кафедри кіно- і телемистецтва*

Інституту журналістики

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Гоян О. Я.,

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри телебачення і радіомовлення*

Інституту журналістики

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПРОФЕСІЙНИХ КАДРІВ ДЛЯ СФЕРИ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА ТА МИСТЕЦТВ: ДОСВІД ДВОХ КАФЕДР КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка – провідний освітній та науковий центр зі славною історією та сталими традиціями (заснований у 1947 році як відділення журналістики філологічного факультету, реорганізований у 1953 році у факультет журналістики, а в 1993 році – в Інститут журналістики) – цьогоріч сягнув свого 75-ліття. Всі ці роки Інститут сумлінно готує професійні журналістські кадри та досліджує актуальні аспекти медіагалузі.

Понад 50 років тому (31 травня 1971 року) на факультеті журналістики Шевченкового університету була відкрита кафедра телебачення і радіомовлення, яка фактично однією з перших в Україні почала підготовку телерадіожурналістів. Десять років тому (2 квітня 2012 року), в Інституті журналістики була створена ще одна кафедра – кіно- і телемистецтва, зорієнтована на митців: сценаристів та режисерів

кіно і телебачення, кіно- телеоператорів, звукорежисерів, ведучих програм телебачення.

Формування профільних кафедр з підготовки фахівців для сфери аудіовізуальних медіа та мистецтв – це відповідь на виклики медіаринку та запити мистецького середовища. Потреба в професіоналах була і залишається актуальною. Опанувати секрети фаху самотужки, працюючи в кіно-, телерадіовиробництвах можна успішно, що й підтверджує досвід багатьох талановитих журналістів та митців. Однак університетська освіта – це не лише престижний диплом, стандартний для класичного закладу освіти набір здобутих навичок та знань, зрештою, фаховий вишкіл, що дасть можливість конкурувати на ринку праці. Це й академічна атмосфера, студентське братство, університетська спільнота. Навчання на фаховій кафедрі – це ще й досвід копоративної праці, колективної творчості, що є важливим для розуміння такого специфічного напрямку діяльності як кіно-, телерадіовиробництво.

Споріднені творчі та дослідницькі проекти двох кафедр – телебачення і радіомовлення та кіно- і телемистецтва – націлені на висвітлення історичних, теоретичних і практичних аспектів функціонування аудіовізуальних медіа та мистецтв. Наукові інтереси кафедр – міждисциплінарні й перспективні як для мистецтвознавства, так і для журналістики й соціальних комунікацій, про що свідчать видані статті, монографії, збірки праць, захищені дисертації.

По кафедрі телебачення і радіомовлення лише в добу незалежної України – понад 20 кандидатських розвідок: Олесь Гоян «Типологічна характеристика молодіжних радіопрограм України» (1992 рік), Віти

Гоян «Інформаційна телевізійна програма типологічна характеристика, параметри діяльності журналіста» (1999 рік), Іллі Хоменка «Оригінальна радіоп'єса: історія, теорія, практика» (2001 рік), Наталі Симоніної «Формування образу політичного лідера засобами телебачення (вітчизняний і світовий досвід)» (2004 рік), Тетяни Федорів «Телевізійні новини в політичній комунікації України: жанрова типологія, технологія виробництва, взаємодія з аудиторією» (2004 рік), Марії Андрищенко «Творення іміджу телебачення України» (2004 рік), Ганни Сашук «Безпекові імперативи телевізійного простору України» (2005 рік), Катерини Кошак «Українські телепрограми для дітей та юнацтва: концептуальні засади» (2007 рік), Майї Нагорняк «Інформаційне мовлення національної радіокомпанії України: сутність і структура» (2007 рік), Оксани Головчук «Регіональне телебачення України в контексті політичних трансформацій суспільства» (2007 рік), Артема Захарченка «Виникнення та розвиток медіа-мистецтв у системі масової комунікації» (2008 рік), Анастасії Матюшиної «Соціокультурна роль мас-медіа у формуванні громадянського суспільства в Україні: комунікативний дискурс» (2009 рік), Інни Черемних «Телевізійний маркетинг в Україні: тенденції та стратегії» (2009 рік), Людмили Павленко «Всесвітня служба радіомовлення України: тематика та структура радіопрограм» (2010 рік), Олександра Кошака «Регіональне радіомовлення України: проблематика розвитку (за матеріалами роботи радіоорганізацій східних областей України)» (2011 рік), Світлани Вернигори «Французьке телебачення в Україні: особливості між-культурного діалогу» (2013 рік), Анни Полісученко «Інтерактивність у телевізійному мовленні України: теорія і практика» (2014 рік), Владислави Загороднюк «Становлення соціально-комунікаційної технології «Ед'ютеймент» та перспективи її впровадження на українському телебаченні» (2015 рік), Юрія Костюка «Регіональне радіомовлення України: становлення, розвиток, перспективи» (2015 рік), Максима Соловійова «Українське телебачення в інтернеті: аудіовізуальна специфіка та комунікативна цінність» (2020 рік) та Ольги Прикидько «Інформаційне онлайн-телебачення України» (2021 рік). А також – 5 дисертацій доктора наук: Олеся Гояна «Комерційна радіожурналістика в Україні: становлення, розвиток, перспектива» (2007 рік), Ганни Сашук, «Політико-культурологічні детермінанти формування інформаційного суспільства в Україні» (2012 рік), Іллі Хоменка «Художнє радіомовлення у системі соціальних

комунікацій» (2013 рік), Тетяни Гиріної «Українськомовне радіо у світовому медіасередовищі: трансформації та конвергенція» (2020 рік) та Інни Черемних «Менеджмент телевізійної галузі в трансформаціях цифрової доби» (2021 рік).

По кафедрі кіно- і телемистецтва – це 4 кандидатські (PhD) дисертації: Тетяни Рогової «Іміджеві характеристики ведучих інформаційно-розважальних телепрограм України» (2015 рік), Аліни Мисечко «Інформаційна телепрограма в Україні: традиції і трансформації» (2016 рік), Анастасії Іщенко (Литвиненко) «Історія становлення українського телебачення: виникнення телевізійних професій та апробація жанрів екранного мистецтва (1939-1969 рр.)» (2018 рік), Вероніки Коробко «Телевізійна документалістика як екранне видовище» (2021 рік).

Обоє кафедр прискіплюють й методологічну базу, оновлюють теоретичний і практичний зміст навчальних дисциплін, доповнюють їх актуальними модулями. Кафедра кіно- і телемистецтва сформувала фахово-освітній мінімум історико-теоретичних знань для студентів чотирьох освітніх програм, щороку випускає фахові збірки, присвячені проблематиці кіномистецтва та телерадіомовлення «Екранознавство». Обоє кафедр розробили «Положення про попередній захист творчих кваліфікаційних бакалаврських робіт», де окреслено основні вимоги до творчої кваліфікаційної бакалаврської роботи (фільму, телерадіопрограми, аудіовізуального проєкту тощо), а також запропоновано алгоритм фахового обговорення, захисту й презентації (показу, поширення) аудіовізуального твору.

Кафедра телебачення і радіомовлення підготувала два посібники про свою діяльність, а саме «Телерадіоосвіта в Україні: історія однієї кафедри» (2015 рік) та «Кафедра мого успіху: до 50-річчя кафедри телебачення і радіомовлення» (2021 рік), у яких зібраний кафедральний досвід і практика, відчуття товариства, яке єднає, любов та повага до телебачення і радіомовлення.

Ексклюзивом кафедри кіно- і телемистецтва є платформа творчих майстерень, яка охоплює всі освітні програми. Керівники творчих майстерень відбирають студентів під час творчих вступних випробувань і планують алгоритм навчальної та творчо-виробничої діяльності на період бакалаврату. Майстер не лише викладає дисципліни фаху протягом 4-х років для певної групи певної освітньої програми (навчає майстерності кіно-, телеоператора, звукорежисера,

режисера та сценариста, ведучого програм), а й опікується професійним становленням студентів, курує всі етапи виробництва творчого продукту – аудіовізуального твору (модульну, курсову, бакалаврську роботу).

Окремо – про досвід обох кафедр, напрацьований упродовж дистанційного навчання, запровадженого внаслідок пандемії Covid-19 (з березня 2020 по лютий 2022 рр.), а також під час воєнного стану (лютого 2022 року і дотепер). За цей період навчальний процес було оптимально адаптовано до режиму онлайн, змішаної та асинхронної форми. Організовані викладачами кафедри онлайн-тренінги, майстер-класи, фахові дискусії, авторські проекти слугували емпіричною базою для визначення ефективності онлайн-інструментів, придатних для навчання фахівців сфери аудіовізуальних медіа та мистецтв (про це, зокрема, йдеться у низці досліджень авторів, оприлюднених на науково-практичних конференціях та сторінках міжнародних фахових видань) [1].

Започаткований кафедрою кіно- і телемистецтва у 2019 році іміджевий проєкт «Відкритий показ творчих кваліфікаційних бакалаврських робіт», у 2020 році був трансформований у формат онлайн і довів свою ефективність у період обмежень та заборон. Колеги змогли відстежити весь процес – від вибору та затвердження теми, розробки ідеї, створення власне продукту – до обговорення вже готової бакалаврської на фахових комісіях та промоції творчої роботи.

Кафедральні онлайн-проєкти згуртували КТМ-спільноту на медіаплатформі кафедри кіно- і телемистецтва «КТМ-соцмережі» (сайт, YouTube-канал, мережеві сторінки Facebook, Instagram, Telegram) т презентують творчий і науковий доробок студентів, аспірантів та викладачів.

Спільна робота над мультимедійними проєктами, зокрема, Всеукраїнським студентським онлайн-радіо Campus Radio Ukraine та онлайн-телеканалом Студент-TV, сприяла втіленню творчих і дослідницьких ініціатив. Йдеться, зокрема, про творчість студентів-ведучих, операторів, режисерів та звукорежисерів в інформаційній телепрограмі «Новини Університету Шевченка», присвяченій подіям університетського життя [2].

Особиста активна участь у цих проєктах цінна як для студентів, які охоче тут проходять навчальну й виробничу практику, так і для викладачів, які мають нагоду апробувати практичні складники авторських навчально-методичних комплексів, доповнити навчальні

програми, підвищити педагогічний, методичний, науковий рівень лекцій і семінарських занять, проводити дослідження освітніх пріоритетів у галузі аудіовізуального мистецтва і виробництва та готувати наукові публікації для провідних фахових видань.

Ще один аспект застосування авторських навчально-методичних розробок – здобутки вихованців обох кафедр та перемоги студентських творчих робіт на всеукраїнських освітніх конкурсах, професійних фестивалях кінотелефільмів, телерадіопрограм тощо, таких як: «Студентський МІКС», «Молоде телебачення», «Кінооко» та ін.

Кафедри телебачення і радіомовлення та кіно- і телемистецтва випускають конкурентоздатних фахівців, мотивованих до успіху в кіно, на радіо й телебаченні, а також заохочують колег творити і досліджувати сферу аудіовізуальних медіа та мистецтв.

Список використаних джерел:

1. Communicative strategies of professional development of a TV and radio journalist: psychotypology and social model. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*. Vol. 9, No. 5, September 2020. P. 147-158; Management Priorities of Audiovisual Student Projects During the COVID-Crisis. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*. Vol. 16, No 10, May 2021. P.35-53; Студентські аудіовізуальні творчі проекти в період пандемії. Екранознавство. Вип. 5. С. 6-13.
2. Студентська інформаційна телерадіо програма «Новини університету Шевченка»: три роки ефіру. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2019. №1 (37). С. 108–116; Студентське телерадіомовлення як креативний простір: програма «Новини університету Шевченка». Режисура екранних мистецтв: методологія навчання, інновації та досвід : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 13-14.03.2019 р. Київ : КНУТІК імені І.К. Карпенка-Карого, 2019. С. 17–21.